

Pontificale Romanum. Pars secunda. Editio typica emendata. Typis Polyglottis Vaticanae, 1961.

Dekretom SRC od 13. travnja 1961. ostvarena je bar djelomično želja biskupa, jer su sredena bitna pitanja u vezi s drugim dijelom Rimskog pontifikala, kad se već nije moglo smjesta riješiti i sve ostalo u njemu. Mnoge su naime i krupne poteškoće upravo u drugom dijelu Rimskog pontifikala iziskivale njegovu preradbu. Ponajprije zbog duljine trajanja i mjestimičnih nejasnoća obreda. Stoga je Pijo XII odlučio da se pristupi rješavanju tih pitanja, a Ivan je XXIII odobrio neka se započeti rad nastavi.

Drugi je dio Rimskog pontifikala svojom vanjskom opremom monumentaln, pregledan i reprezentativan... Njegov kvart-format s dvostupačnim liturgijskim tekstovima i njima pripadnim rubrikama, a jednostupačnim notalnim interpretacijama pjevnog teksta, može se ubrojiti među najuspjelja grafička izdanja liturgijskih knjiga.

Dubljim pogledima u drugi dio Rimskog pontifikala možemo razabrati, da su promjene izvedene sustavno, arhitektonski, s izričitim nastojanjima oko zornosti obreda i aktivnog sudjelovanja vjernika u liturgiji.

Počevši od veličanstvenih obreda posvete crkve, oltara, zvona..., koji su pridržani biskupu, pa do blagoslova, koje može obavljati i svećenik, Rimski je pontifikal pomno prestiliziran, pojednostavljen i dotjeran. Promijenjeni su i na novo raspoređeni naslovi, unesen po koji novi blagoslov (n.pr. *benedictio antinensis*), a neki su ispušteni (*De benedictione et impositione Crucis proficiensibus in subsidium Fidei christianae, seu recuperatione Terrae sanctae; De benedictione Armorum; De benedictione Ensis; De benedictione et traditione Vexilli etc.*).

Kada se usporedi raspored susljednih dijelova pojedinih obrazaca različitih posveta i blagoslova dosadašnjeg rugog dijela Rimskog pontifikala s novim izdanjem, popravljenim izdanjem, tada se lako razabere, da je nova redakcija odstranila one pojedivosti, koje su njezine jasnoću, preglednost i ascen-

dentnost liturgijskog izražaja. Bilo je potrebno zbog obilja ukrasa. Koliko je tih ukrasa znalo biti kod pojedinog liturgijskog čina posvete ili blagoslova najlakše uočujemo kod posvete zvona. U novom obredu posvete zvona otpale su *unctiones cum oleo infirmorum* i jedanaest psalama (50, 53, 56, 66, 69, 76, 85, 145, 146, 148, 149). Tako su preostala još tri psalma (28, 147, 150), ali se i oni upotrebljavaju funkcionalno: dok traje ilustracija zvona, njegovo mazanje uljem odnosno kađenje. Očitih, ali ne i potrebnih ukrasa, bilo je i u molitvama, pa su i oni iz njih maknuti. Sada je obred posvete zvona postao kratak, jasan, pregledan, pun radnje i elegantan. To vrijeđi u velikoj mjeri, dakako prema naravi posvete ili blagoslova, gotovo za svaki naslov, jer se svagdje, na temelju unaprijed postavljenih načela, nastojalo postići jedinstvo liturgijskog izražaja i radnje.

Kad bismo izbjegli najvažnija načela, koja posredno izlaze iz učinjenih preinaka, dobivamo sljedeće:

1. Riječ »consecratio« upotrebljava se u drugom dijelu popravljenog Rimskog pontifikala samo za one liturgijske objekte, gdje se upotrebljava oleum *chrismae*. Posve je jasno, da će prema potrebi u novim izdanjima kod preinaka ostalih dijelova Rimskog pontifikala biti provedeno to načelo.

2. Gdje se u molitvama nalazi riječ »sanctificare«, »consecrare«, a ne radi se o posveti, ona se ima izbrisati, što je već naređeno na primjer za blagoslov vode u Rimskom obredniku.

3. Kod upotrebe krizme ne vrši se više poučljivanje čitavih ploha, već se to zamjenjuje »linijskim« u znaku križa na određenim mjestima, kako se to od sada provodi na menzi oltara; na pateni u dva okomita dijametra, a nekom analogijom s patenom i na kaležu unutar kupe, itd.

4. Kod posvete kaleža i patene prestaje obveza rubrike: »*Demum aspergit Calicem et Patenam cum aqua benedicta, quod fieri debet in omnibus quarumlibet benedictionibus rerum*«, jer je u drugom dijelu popravljenog Rimskog pontifikala izostavljena (p. 110).

5. U molitvama je broj znakova križa rukom smanjen, a gdje ima doći ne prelazi broju jedan. U koliko je u nekim molitvama bilo više takvih oznaka, ostao je znak križa na mjestu, koje ima odlučno značenje u vezi sa samim obredom.

6. Sto vrijedi za iteracije križeva u molitvama, to je provedeno dosljedno i na svako drugo ponavljanje, kao na primjer: lustrativna škropljenja kod posvete crkve (bila su trokratna), mazanja uljem.

7. Izbjegava gomilanje superlativa. Tako na primjer kod krunjenja kipa ili slike BDM u molitvi prije »Tebe Boga hvalimo« izostavljeni su superlativi: *sacratissima, gratiosissima* (p. 124), dok je zadržan superlativ *beatissima* u molitvama na početku blagoslova (p. 121, 122).

8. U molitvama se redovito upotrebljava kratki završetak.

9. U popravljenoj drugom dijelu Rimskog pontifikala psalmi su ostali u staroj verziji, dok izdanje Rimskog pontifikala iz g. 1958 (Mechliniae) donosi stari i novi prijevod psalama paralelno (stari na lijevoj, a novi iz g. 1945 na desnoj polovini stranice). Razlog vraćanju na staro uslijedio je zbog antifona, koje su doslovno uzete iz nekih psalama i tako komponirane (na primjer: psalam 28, str. 86; ps. 42, str. 20 i 55; ps. 44, str. 36, 63, 78; ps. 50, str. 91, 106; ps. 67, str. 99; ps. 142, str. 93; ps. 147, str. 87; ps. 150, str. 89).

10. Jače je izražen pjevni dio obreda u vezi s prefacijama. Do sada su završeci prefacija bili *submissa* voce i bez notnih oznaka, a sada su prefacije do kraja providene notnim oznakama.

11. Vjernicima se daje veća mogućnost sudjelovanja u svetim obredima, napose pjevanjem. Rubrike određuju svagdje, gdje je to potrebno, aktivno sudjelovanje vjernika. Tako na primjer na *Dominus vobiscum* prije molitve kod blagoslova temeljnog kamena određuje »*Cui omnes respondent: Et cum spiritu tuo.*« Na kraju molitve: *Et omnes respondent: Amen.* Slično je određeno prije prefacije i kod *Benedicamus Domino*. Usto rubrike na nekoliko mjesta dopuštaju pučko pjevanje (p. 27, n. 27; p. 6, n. 11; p. 58, n. 15; p. 61, n. 18; p. 121).

12. U vezi s novim rubrikama Misala n. 424 f ispuštaju se *Iudica me cum sua antiplona, confessio cum absolutio* ne, sve do uključivo *Oramus te, Domine*, kad poslije posveta ili nekih blago-

slova slijedi sveta misa. Te su mise predviđene u vezi s posvetom odnosno blagoslovom crkve (p. 44, 51), posvetom (nepomičnog) odnosno pomičnog (portatile) oltara (p. 72, 84), blagoslovom groblja (p. 97) pomirenjem oskvrnute crkve odnosno groblja (p. 104, 107) i krunjenja slike ili kipa BDM (p. 125). Popravljeni drugi dio Rimskog pontifikala ne spominje svetu misu poslije blagoslova i postavljanja temeljnog kamena.

13. U navedenim slučajevima ispada posljednje evanđelje, kako to i predviđaju rubrike Misala (n. 510 f).

14. Neki blagoslovi, koji su usko povezani s posvetom crkve odnosno oltara, ostavljeni su konsekratorovoj odluci, hoće li ih on osobno obaviti unutar ili prije spomenutih posveta ili će to povjeriti kojem svećeniku, da to izvede prije obreda. To su: blagoslov »obične«, »gregorijanske« vode (130, 132), blagoslov paramenata itd. (p. 136, 137), incenza kod posvete oltara (p. 135).

15. U popravljenoj drugom dijelu Rimskog pontifikala nalazimo i posve nove rubrike, koje urgiraju pravodobnu i sustavnu pouku vjernika u vezi s obredima i njihovim značenjem (p. 3, n. 5; p. 11, n. 8; p. 45, n. 4; 53, n. 6; p. 90, n. 4), a i napomene da dušobrižnici po tižu vjernike neka uzdržavaju bogostovne objekte.

Do ovih i drugih rješenja, koja nalazimo u popravljenoj drugom dijelu Rimskog pontifikala, došlo je na temelju mnogostrukih pojedinačnih i skupnih radova u prvom redu stručnjaka Povjesne sekcije. Njihov delikatan posao olakšali su znanstveni predradovi, a napose djelo: Andrieu, *Le Pontifical au moyen âge*.

Kao što je p. H. Schmidt u vezi s predradovima na reformi Svete sedmice izdao dokumentaciju (*Hebdomada sancta, Volumen secundum, Romae MCMLVI* (Herder)), tako bi bilo potrebno, da se nakon sveukupne reforme Rimskog pontifikala, a možda već i ovog drugog dijela, učini nešto slično. Time bi se dao uvid i opravdanje za pojedina rješenja, koja neke stručnjake ne zadovoljavaju.

U popravljenoj drugom dijelu Rimskog pontifikala napornim je radom mnogo učinjeno za liturgiju, a napose za vjernike. Za njih je od najveće važnosti, da od sada, mogu i u tim zenitnim slučajevima liturgijskog slavlja, zorom i aktivnim sudjelovanjem pospješivati svoju vjersku spoznavaju i proširiti svoje doživljaje svetog.

I. Škreblić